

530

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
 minden hónapban átvéve: —
 előfizetés — 10 kor.
 helyben készleten tartva: —
 előfizetés — 20 kor.
 előfizetés — 5 «
 előfizetés utalván: —
 előfizetés — 24 kor.
 előfizetés — 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 karácsonyi napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kérésre visszajár
 vagy megbeszélésre nem vállalkozik.
 Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyenlőre minden áru 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 26.

Haladópartii izlés.

Szemelvényeket mutatunk be a haladópartii sajtó silusából. Hogy a harcmodorból, a melyet a törvényes rend ellenségei megengednek maguknak, a saját világításukban ismeresse meg őket mindenki. Az ember el sem hinné, ha saját szemével nem látná, hogy a régi rend zászlóartói milyen vakmerő módon törnek azok ellen, a kik a nemzet tulnyomó nagy többségének bizalmából állanak ma a nemzeti kormányzat élén és hogy azok az elemek, a kiket tegnap még egy egész ország a megvetés legmegalázóbb kitételeivel illetett, mint halmozák el az ország legtiszteltebb alakjait a legsúlyosabb sértésekkel.

Nem vesszük komolyan a támadásokat, mert tudjuk, hogy honnan erednek. Ha az, aki tegnap Kubinyi Géza törvénytelen installációjánál segédkezett, ma tele torokkal kiáltja, hogy gazemberek azok, a kik Kubinyival együtt az ő szűret is kitétek, ezt megértjük, mert tudjuk, hogy a törvénytelen uralom emberei éppen abból akartak megélni, hogy a törvények nem voltak életben, és most azért nem tudnak boldogulni, mert a törvényes rend uralma érvényesül. Rendkívül nagy ostobaságot tételez fel az emberek részéről az, a ki azt hiszi, hogy

egy cikk, a mely alá a Kubinyi emberének a neve: Bártfay Géza van írva, hástást fog tenni a közvéleményre. Ez a közvélemény nem felejtette meg el, kik álltak Kubinyi Géza körül, és nem felejtette el az ítéletet, a melyet magának ő róluk formált.

Ha már most Bártfay Géza kiáll a forumra és lapjában az esztergomi »Szabadság«-ban tele tudóval kiáltja, hogy Justh Gyula »az ország kanásza«, hogy Apponyi az »első közbüritési miniszter«, vagy hogy a kormány »a nemzet csalásából él« — akkor nincs ember széles ez országban, — még magát Bártfay Gézát se véve ki — a ki ne tudná, hogy Bártfay miért dühöng és miért gorombásodik.

A dühöngésével éppen ezért keveset kell törödni. De a hangját az ilyen támadónak nem árt megismerni. Mert a hangjából azt is lehet tudni, hogy a támadásnak milyen értéke van. És meglehet ismerni az ellenség értelmi színvonalát, meglehet ismerni az izlést, a mely táborukat jellemzi, a modort, a melylyel elleneikkel szemben fellépnek. Volt-e valaha a magyar sajtó a szellemi szegénység ama szégyenletes fokán, hogy ha valami nem tetsző dolgot akart megírni, vagy ha valami nem tetsző elvet akart megtámadni, akkor a Bártfay Géza hangján irt!?

»Az ország kanásza — írja az ő tolla — csuffá tette a kassai ünnepséget.

Televette magát alkohollal és »szeménphez« méltó módon ökröndözött a részegítő szesztől, amelvei mint nemzeti hős magába szopott. A nemzeti korhelyvezér azt bömbölte a kurucuk városában, hogy a hazát csak alkoholos állapotban lehet szeretni, és a ki nem locsolgatja a torkát reggeltől estig alkohollal: az hazáaruló.

Ez a Bártfayak hangja, ez a haladópartii sajtó színvonala. Vagy tovább:

»A nemzet leghosszabb és legtarkább vezére...« »a sárga-fekete kardbojtos nemzeti vezér...« »En első közbüritési miniszter«: ez Apponyi, aki csak addig kiabált, amíg hivatalt nem kapott. A hogy a Bártfayak ítélnék róla.

Ez komoly politikai érvelés, ez elvi küzdelem, a tiszteletreméltó polémia a haladópartii sajtóban! Nemes harag, elke seredés, nemzeti aggodalom a támadások mily éles, mily lázongó szavait képesek az ember lelkéből elővarázsolni. És micsoda szegényes gorombászkodás, milyen alacsony durvaság az, amely ezeket a sötétcélu támadásokat megelíti!

Nem csak az ok nem érdemel tiszteletet, hanem a hang is olyan, amely valóban a legdurvább támadás a jóizlés elleni visszaélés a tollal, visszaélés a sajtóval. Aki tudni akarja, ki a jó színész, nézze meg előbb a rossz színészeket. Mi is azt mondjuk: a közvélemény olvassa el a haladópartii sajtó efféle támadásait, ha tudni akarja, milyen az a

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Mit gondol a színész a közönségről?

írta: L. Sonolet. Franciából* fordította: Némethy Gyula.

A közönség meg akik a közönség részére irnak, sohasem haboztak elmondani, hogy mit tartanak a színészekről. Nemde a színészeken van a sor, hogy ők mondják el, mit gondolnak a közönségről?

Arra a gondolatra hogy meg kell jelenniök előtte, minő érzést tapasztalnak? Mily mértékben szenvednek ugy nevezett lámpalázban? Előadás előtt élnek-e különös elővigyázattal, van-e hygiene-jük, különös szokásaik? Színpadra kerülve, összeolvadnak-e a játszott személyiséggel, vagy aralkodnak szerepükön?

Érdekesnek tartottam e kérdéseket intézni kiválóbb párizsi művészeinkhez, s annyi különféle választ kaptam, ahány művészi temperamentum van.

Sarah Bernhardt, a nagy tragika csak negyvennyolc órát töltött Párizsban két nagy körutja között. Mindazáltal fogadott engem

* Lectures pour tous. Avrii 1906. 568—577 ll.

annyszor leirt tágas műtermében. Lassan beszélt velem, érces színezetű, átható szép hangján, mialatt tiszta, éles és kissé kemény tekintetű szemei tündéri szemlét tartottak csodás színi életének számtalan változatán.

»Semmit nem változtatok szokásaimon azon estén, midőn játszom. De ugyan hogy is tehetném! A színház bensőleg összevegyült életemmel Ritka nap az, mikor nem jelenek meg a színen, s ezt a színpadot minden szélességi fok alatt meg találtam, gyakran alig félóra mulva játszva, azután, hogy a gyorsvonatról leszállottam, mely az előadás után menten tovább vitt teljes gőzzel új közönség elé. Azért nem is lehet megállapított óram az étkezésre. Eszem, mikor idóm van s többször eszem előadás után, mint előtte. Biztosítom róla, nincs szükségem különös konyhára. Körutam alkalmával könnyen alkalmazkodom idegen konyhához, sőt még szeretek is többféle, egyszerű föltalalt ételből torkoskodni. Bort iszom, ételem pedig olyan, mint a közönségé. Az amerikaiak elbámultak ezen. Ah, milyen furák ezek az amerikaiak!»

Madame, nagyon drága lehet kegyednek az ujjvilág közönségé, amely mindig oly fényes fogadtatásban részesíti. A freneticus tapsok, a

kifogott lovak, az örjüngő publikum emlékére a hála tüze csillan meg Sarah Bernhardt szemében.

»Bizonyára szeretem New York meg Boston közönségét! Ugy lelkesedtek érettem! De szeretem Londont Szentpétervárt és Bécset is...»

»Hát Párizst, Madame? A nagy tragika vékony ajkain habozás todra fut végig, s a keserűség alig észrevehető árnyalatával felel:

»Valamivel kevésbé szeretem Párizst. Lássá csak Franciaországban nem igen szeretik a színházat...»

Ilyen váratlan vélemény hallatára nem tudtam visszafojtani meglepetésemet. Sarah Bernhardt folytatá:

»Óh sohase tiltakozzék! A tiszta igazságot mondom. A párizsi publikumnak mindig van hátsó gondolata a kritikában. Nagyobb a lámpalázam előtte, mint máshol. Végre is ez valóságos hódolat vele szemben.»

»A lámpaláz, uram, minő gyötrelmet! Még hozzá ezerszer erősebb most, mint első estéimen, ismeretlen próbálkozásom alkalmával, az »Iphigeniában« a Théâtre Français színpadán.

Ha akkor a közönség nem sokat foglalkozott velem, én se törődtem vele sokat, biztosíthatom. Megindulás nélkül játszottam. Lám-

Eigner Ede és Társa

különlegességek áruháza

Nagyvárad, Bémer-tér.

Kobrak cipők
 egyedüli raktára!

Nagy választék női- férfi- és gyermek cipőkben a legelegánsabb és legjobb kivitelben.

Szolid kiszolgálás!

1752. Szabottárak!

Vidéki és helybeli telefon 695 szám.

hang és modor, amelyen soha, de soha sem szabad írni senkinek. Ez a hang feleslegessé tesz minden polemikát, mint ahogy nem állunk szóba azzal az emberrel, aki ruha nélkül, vagy nevelési módon lép a szalonunkba. Az emberi érintkezésnek megvannak a maga tiszteletre méltó formái, és aki ezeken tul-teszi magát, nem tarthat igényt arra, hogy szavát figyelembe vegyék.

Wekerle Bécsben. Bécsből jelenti tudósítónk: Dr. Wekerle Sándor magyar miniszterelnököt őfelsége ma kihallgatáson fogadta Schönbrunn kastélyában. A kihallgatáson Wekerle a magyar képviselőház őszi munkarendjét terjesztette elő.

Álhir Szögyény nagykövet távozásáról. A lapoknak azt a híret, hogy Szögyény Marich László nagykövet megvált állásától, a leghatározottabban megcátojják.

A kiegyezés. A kiegyezési ügyben a folytatólagos szaktanácskozás október 1-én lesz Bécsben. Az osztrák kormány — a kiegyezés ügyében — e napokban minisztertanácsot tart.

A VI. katolikus nagygyűlés.

Nagyváradi, szept. 26.

A mai napon véget ért a magyar katolikusoknak Budapesten tartott VI. országos nagygyűlése. A nagygyűlés fényes, imponáló sikerével méltán büszkélkedhetünk. A csapat-szemle megtörtént. Számba vettük erőnket, megismertük feladatainkat, tudjuk, kik az ellenségeink és hol szorongatnak, felszítottuk győzelmi vágyunkat, nem hunytunk szemet gyengeségeink előtt, fogatkozásainkat őszintén feltártuk: most már tehát kiki a maga helyén, a maga hivatásában és hatáskörében fel a verjételes munkára, diadalt hozó küzdelemre,

áldásos munkálkodásra. Teljes hévvel és energiával, minden gyávaság és meghunyászkodás nélkül Isten nevében és dicsőségére, Krisztus szellemében és szeretetében folytassuk, ahol elhagytuk és kezdjük meg, ahol még semmit sem tettünk, a keresztény megújulás munkáját hazánk és magyar népünk üdvére, boldogulására.

Minden vonatkozás, akár egyéni, akár társadalmi — tért és alkalmat kínál áldásos munkára. Minden kérdés, melyet az emberiség élete és magyar népünk helyzete, élénk tárohájtja érdeklődésünket. Az idő sürget. Edes az újáalkotás fáradalma. Rajta! A legközelebbi katolikus nagygyűlésen még kiválóbb, még örvedetesebb eredményekkel kell beszámolnunk.

A nagygyűlés utolsó napjának lefolyásáról ez a tudósításunk:

A nagygyűlés negyedik és utolsó napján hálaadó szent misét mondott a lipótvárosi Szent-István-templomban Csáky Károly gr. váci püspök. A hálaadó istentiszteleten jelen voltak a nagygyűlés egyházi és világi előkelőségei.

A hálaadó szentmisét a nagygyűlés zárt ülése követte délelőtt 10 órakor a Vigadó északi kistermében, melyben a szakosztályokban beterjesztett és elfogadott határozati javaslatok felől végleg döntöttek.

Ezt követte délelőtt fél 12 órakor a

III. nyilvános záróülés.

Zichy János gr. a nagygyűlés elnöke megnyitván az ülést, mindenekelőtt felolvasta a pának a nagygyűlés hódoló táviratára érkezett következő válaszsürgönyét:

A pápa sürgönye.

»Zichy János grófnak, a kath. nagygyűlés elnökének, Budapesten.

A Budapesten egybegyűlt katolikusok hódolatát a Szent atya örömmel fogadta és úgy a katolikus gyűlés kiténő elnökének, mint minden egyes jelenlevőnek szeretettel küldi apostoli áldását. Merry del Val, államtitkár.

Azután átadta a szót Várady Árpád dr. felszentelt püspöknek, aki a gyöngékedése miatt akadályozva volt Mailáth József gróf helyett tartott nagyérdékű előadást a Szent-László-Társulat céljairól és fontosságáról.

Várady Árpád beszéde.

Negyvenöt év előtt — ugymond — Lovnovics József érsek, Károlyi István gróf és más lelkes férfiak kezdeményezésére alakult meg a Szent-László-Társulat, hármast tűzve ki maga elé: az egyház fejének, a pápának, a keleti missziók s ezek közt kivált a keleten létező magyar katolikusoknak, végül a haziszegény egyházak és iskoláknak segélyezését az imádság erejével és kegyes adományokkal. Nagyok voltak a célok, melyeket a társulat maga elé tűzött; jellemzi e célokat a termékeny gondolatoknak ama vonása, melynéi fogva idő folytával jelentőségükben nem csökkennek, hanem emelkednek. A társulat céljai is ma még inkább igénylik a katolikus társadalom támogatását, mint negyvenöt év előtt!

Tudvalevő, hogy az egyház feje világi hatalmától megfosztva, nélkülözi azon anyagi eszközöket, amelyek az egész föld kerékiségére szóló hivatásának betöltéséhez szükségesek, azért hűveinek, lelki gyermekeinek támogatására szorul. Képzhető-e gyermek, aki atyját szükségben látja s nem siet segítségére? Mi katolikusok pedig gyermeki szeretettel, ragaszkodással pillantunk fel az egyház fejéhez, megkímélve akarjuk őt látni legalább a külső gondoktól, akadályoktól, hogy annál sikerebben szentelhesse fáradozását óriási feladatainak megoldására.

Midőn a pápa segítségére tömörülünk, kongresszus, akkor egyben szolgáljuk az egyház legszentebb érdekeit, szolgáljuk a saját legszentebb ügyünket. Mert vajjon mi okból szenved a szükség a pápa, ha nem azért, mivel lelki függetlenségének óvására az adott viszonyok közt más, hozzáillő és méltó, a hűveket megnyugtató mód nem áll rendelkezésre? Türi tehát súlyos helyzetének ezerféle nehézségeit hűveit, türi érettünk, az egyházért, a lelkek üdvéért, Eppen azért a világegyház hűveit a benső szeretet, ragaszkodás, hódolat érzelmei fűzik az egyház látható fejéhez és ama tudat, hogy őt segíteni kötelesek.

A kegyelet és engedelmesség kötelekei kívül a magyar katolikusokat a mélyseges, igazi hála is fűzi az apostoli székhez.

palázam drámai képességeim megnyilatkozásával együtt nőtt, együtt erősödött első sikereim ittasságával. Most minden jelentékenyebb premióre alkalmával vacog a fogam, föl-alá járkálok lakásomban, s egy-egy szótagot ha felelek a hozzám intézett kérdésekre. Mihelyt azonban színpadra kerülök, csaknem mindig eltűnik a láz a játék hevében.»

»És egészen összeolvad szerepével? Teljesen, annyira hogy az egymásután következő alkalmakkor módosított játékomon, a nélkül, hogy észrevéném. Csak, ha nagyon el vagyok fogódva, jövök magamhoz, de akkor meg annyira, hogy elfeledkezem arról, hogy játszom. Egy este midőn »Mademoiselle de Belle Isle«-t játszottam, rettentő nyugtalan voltam beteg anyám miatt, kiről híreket vártam Guérard barátom hozott is hírt, mialatt játszottam, s én észrevettem, hogy vár reám a kulisszák mögött. Láz aggodás fogott el és a harmadik felvonás nagy jelenetében, midőn Bressant, ki Richelieu herceget játszotta, izgatott hangon kérdezé: »Mit mondana ön, ha valaki hallgatna bennünket, ha el volna rejtőzködve« felkiáltottam szorongva: »Ez Guérard aki hírt hozott nekem«. Szerencsére Bressant eltusolta a választ s megmentette a helyzetet.

Madame, ön azóta sok szerepet eljátszott. Nem érzett egyik vagy másik iránt különös rokonszenvet?»

»Minden szerepet szeretek attól a perctől kezdve, midőn drámaivá s szenvedélyessé válik, felelé mosolyogva Sarah Bernhardt. Ami választásomat illeti, engedje meg, hogy hallgassak vele.

Nagyon félnék megbántani szerzőimet, kik mind jó barátaim. Mit mondana Sardou, ha kijelenteném, hogy az »Aiglon« kedvencem? Mit gondolna Rostand, ha a »Tosca« mellett nyilatkoznám?»

Több művésznél ugyanazon tüneményt konstatálhatjuk: teljes nyugalmat pályájuk kezdetén.

»Egyetlen egyszer menekültem meg e szörnyeteg karmai közül« vallja be Mademoiselle Bartet. Ez, látszólag különös bár, színészkedésem kezdetén volt. Köruton játszottam, Lilleben, nyugodt és öntudatlan maradtam szemben a veszedelemmel. Most ellenben minden újabb szerepnél érzem közeledni a lámpalázat, ideges zavarok és szivdobogás kíséretében. Annyira fel vagyok indulva, hogy két három nappal az előadás előtt csak nem teljesen koplalnom kell. Ah, ez a közönség, hogy szereti az ember mégis, főleg ha az ember érzi, hogy kész megindulni! Vannak esték, midőn az érintkezés rögtön meg kezdődik s az ember tisztán érzi, hogy lelkeink megértik egymást. Titokteljes, meghatározhatatlan kötelék képződik megindulásból és szellemiségből. A színpadon lássa erre van szükség: megőrizni fejünket és odaadni a szívünket. Ezt a zálogot kéri a közönség, s ennek fejében adja át magát. A megindulás teszi a művészt. (C'est le mot qui fait l'artiste.) De különben kérde, hogy lehet hidegen maradni egy Antigene, egy Berenice szerepében, kiket az eszményi világ összes hősnői között a legjobban szeretek.

»Ezek kétségkívül kedvenc szerepei nagysádnak?»

»Oh én minden szerepemet szeretem. Kétségkívül előszeretettel vagyok azok iránt, amelyek legjobban vágnak természetemhez, tehát a gyöngéden megindult lelkek iránt. De azért nem kell korlátokat vonni. Azt hiszem a legérdekesebb, a legörvedetesebb egy drámai művész előtt, hogy folytonosan változtatja önmagát. Ez a változatosság az, ami előttem nagygyá teszi a művészt.»

Madame Segond Weber se érzett semmi különös izgatottságot művészi pályája diadalmas kezdetén, a »Les Jacobites« előadása alkalmából az Odeon színházban. »Teljes öntudatlanság állapotában voltam. Csak az örömet éreztem, hogy magamat átadhatom s szép verseket mondhatok. A közönségen, az éljeneken nem csudálkoztam s kedvemre lélekztem ebben az atmoszférában, magamon tökéletesen uralkodva. Adjak-e mulatságos bizonyítékot erről? Mikor a függöny legördült s a játék hevében Paul Mounet nem vette ezt észre, én voltam az, aki figyelmeztettem rá.

Ma persze ugyancsak másképp állunk megvallom, félek nem annyira a közönségtől, mint szerepeimtől. Nagyon korán megyek a színházba s készen állok jóval az előadás előtt. Ha lehetne, egész napomat ott tölteném a színházban, neki öltözve a szerepnek, az eljátszandó szerep gondolatában élve, iparkodva feltámasztani azt magamban. Senkit se fogadok előadás előtt magam étkezem, s keresem a csöndet. A zaj, a léptek, nevetés, társalgás valóságos fájdalmat okoznak ilyenkor...

Ami kedvenc a szerepeimet illeti, a leg-

Tekintsünk vissza nemzetünk múltjára s a történelem lapjairól azt olvassuk le, hogy az európai hatalmi tényezők közt a pápák voltak azok, akik a rokon nélkül álló magyar népet, mióta az a keresztény népek sorába lépett, jóakarattal fogadták, tekintélyükkel támogatták.

Nemzeti uralkodóink korszakában ők voltak azok atyai tanácsadói; a félhold ellen folytatott halálharcban a pápák segítettek szövetségek létesítésével, megszámlálhatlan anyagi áldozattal. Valóban ha a török hódoltság alól való felszabadulást nemzeti létünk egy nagy alapfőkéjének kell tekintenünk, akkor e töké megteremtésére kiváló helyet foglalnak el a nagy jótéteményeikkel.

Igy folytatta előadását vázolvá folytatólag a bukovinai és oláhországi magyarok vallási gondozása körül kifejtett tevékenységét és áldozatkészségét a társulatnak és a hazai szegény kithözségi iskolák anyagi és erkölcsi támogatására irányuló működését. A nagyérdemű beszédet a közönség mindvégig osztatlan figyelemmel kísérte.

Az ülés következő szónoka

Zichy Aladár gróf miniszter.

A munkások és munkaadók viszonyairól szól. A cseléd és gazda közt, mondotta, még mindig a régi rossz viszony áll fenn. Csak az érdek köti egyiket a másikhoz.

A jövő viszony fenntartását hangsúlyozza, melyet meg kell teremteni a gazda és cseléd közt.

A katolikus nőnek hivatása, hogy a cseléd és gazda közötti jó viszonyt ápolja és biztosítsa. Nem elég csak jól bánni velük, de szükséges a munkás családjával is emberségesen bánni.

A gyermeki halandóság is a rossz viszonyoknak tulajdoníthatók. A katolikus nőnek legszentebb hivatása kell, hogy legyen a gyermekek gondozása. Kötelessége is hozzájárulni a munkás védelmére és istápolására.

A férfiak politikai téren teljesítsék kötelességüket, a nők a vallás és szeretet alapján. Békés társadalmi viszonyok alkothatnak csupán erős nemzetet. Ne keresse senki gyarapodását — mondta — a mások rovására. A munkást ki kevesebb jogokkal bír, magunkhoz kell emelni, úgy ők az országot támogatni fogják és nem fogja tudni aztán őket senki felbujtani az ország kárára.

büszkébb, a leghősiesebb tetszik legjobban. Corneille a bálványom.

Minthogy tragédiáról van szó, mindenki a Comédie Française kiváló neoztorára, Mounet Sullyre gondol. »Színen van, ahogy a kulisszák nyilván mondanák. Most azonban véletlenül modern kabátban áll előttem. Csak most játszotta Gergely fejedelem szerepét a »Réveiben. Hosszu szakálla természetesen látszik, oly finom, tehér.

»Az étkezés és ital kérdése nem közömbös a színészre nézve. Olyan este, midőn különösen lírikus, szenvedelmes szerepeket kell játszani, ebédemet felülveg fehér borral öntözöm, s jó adag teketekával. Mielőtt színpadra lépnek, egy korty vizet veszek a számba s csak csöppenként nyelem le. Három négy órával az előadás előtt szoktam étkezni. Azt tartom, üres gyomorral kell játszani.

Lássa csak, a mi mesterségünk ugyancsak komplikált. De legnagyobb szüksége van a művészeknek mégis képzeletre és érzékenységre. Ami az értelmességet illeti, azt másodrangnak tartom a mi művészetünkben. Az ember azt pótolhatja szomszéd vagy barát, vagy a szerző értelmességével. A közönség rendszerint az emlékeztetést csodálja a művészek: »Hogy tudnak ezek annyi sok mindent megtartani a fejükben?« No hát az emlékeztetést nálam elhanyagolható valami. Gyakran megtörténik, hogy midőn belépek a színpadra, teljesen elfelejtettem a szerepemet. De akkor áthat a játszandó szerep levegője, s az elégséges...»

(Vége köv.)

Radnay Farkas püspök beszéde

zárta be az ülést. A besztercebányai püspök lelkes előadásban, szónoki lendülettel, a hallgatóság általános tetszésével találkozáva Krisztusról, mint a világ középpontjáról beszélt. Összefoglalva a nagygyűlésen elhangzott épületes előadásokat, kívánta, hogy azok a magyar katolikusokat hitükben megerősítsék és fel-emeljék lelküket Krisztushoz, a világ középpontjához. A hatásos és remek beszédet a hallgatóság percekig tapsolta, mintegy kifejezve vele, hogy teljesen egyetért a szónok püspök mondott igazságaival és vele érez szívében, lelkében. Ezzel véget ért a III. nyilvános záróülés.

Várossy Gyula dr. kalocsai érsek ezután megáldotta a jelenvoltagekat, akik a főpap áldását térdre borulva fogadták.

Délben 1 órakor társas ebéd volt, majd a délután folyamán a nagygyűlés tagjainak egy része a M. A. V. gépgyárát tekintette meg, másrésze pedig kirándult a gödöllői gazdasági telepre.

Igy mult el a VI. katolikus nagygyűlés Emléke azonban ne vesszen el a szívekből, hanem a szürke munkanapokon folyton serkentsen a keresztény Magyarország megteremtésének munkájában.

A honvédtüzérség. Ma délután tárgyaltak együtt Bécsben Pitreich közös hadügyminiszter és Jekelfalussy Lajos honvédelminiszter a magyar honvédtüzérség felállítása tárgyában. A tárgyalásban résztvett Bolgár Ferenc honvédelmi államtitkár is. Jekelfalussy a tárgyalás után a királynál volt kihallgatáson és délután a négy órás vonattal visszautazott Budapestre.

Ahol a járásbíró hónapos szobában lakik

A csékei járásban ugyanis megindult a mozgalom, hogy a járásbíró telekkönyvi hivatal is nyerjen. E kérélem az igazságügyminiszteriumhoz lett felterjesztve. A miniszter igen nagy körültekintést tanusit ez ügyben. Ugyanis a törvényszék elnökétől kért részletes felvilágosítást különösen az ottani lakásviszonyokra vonatkozólag.

A törvényszéki elnök jelentésében bámulatos dolgokról ad felvilágosítást. A jelentés szerint Magyarországon a járásbíró csak sziveségből lakik egy hónapos szobában, az albiró magtárból átalakított lakásban lakik, az irnoknak nincs lakása, a díjnok pedig a hivatal-szolga élezkamrájában huzza meg magát. E jelentésében alaposan visszadobta a telekkönyvi hivatal ügyét.

Az igazságügyminiszter tegnap értesítette az alispánt, hogy a mozgalom intézőinek adja tudtára, miszerint olyan helységben, ahol a járásbíró hónapos szobában, az albiró magtárban, a díjnok pedig egy élezkamrában laknak, telekkönyvi hivatal felállítását nem engedélyezi.

Ismerte a magyarországi viszonyokat a fenti lakásokat még elég tekintélyes lakásoknak lehet mondani, mert a főszolgabírói lak, a földbirtokos, jegyzőség, plébánia, csendőrség, óvoda, államiiskola kivételével alacsony szalma fedeles nyúkák képezik a lakásokat, melyeknek egyik részében lakik a gazda, a másik részében meg a kecske nyer teljes ellátást. Az ilyen lakásoknál talán még az élezkamara is kényelmesebb. Azonban a közhivatalnok, aki minden idejét a szobában tölt, már csak egészségtani szempontból is megkövetelheti, hogy tisztességes lakásban legyen elszállásolva. De ettől eltekintve már maga a társadalom is megkívánja, hogy a járásbíró ne hónapos szobácskában lakjék. —

Azért igen üdvös az igazságügyi miniszter azon intézkedése, hogy addig nem ad Magyarországon telekkönyvi hivatalt, a míg a hivatalnokok tisztességes lakásokban nem lesznek elhelyezve.

Ez ügyben tegnap az alispánhoz is leiratot intézett a miniszterhez, hogy sürgősen intézkedjék miszerint a járásbírói hivatalnokok megfelelő magánlakásokat kapjanak. Ha a közönségben nincs tisztességes épület, ahol a hivatalnokok elhelyezhetők lennének, úgy ujonnan kell magánlakásokat építeni, mert az eddigi állapotok tovább nem maradhatnak.

A miniszter ez intézkedésére az alispántól rövid időn belül választ vár és ha ez a választ megfelelő intézkedéseket fog tartalmazni, szóval ha a hivatalnokokat megfelelő lakásról biztosítja, akkor a telekkönyvi hatóság felállítását is fogja engedélyezni, addig azonban nem.

Előfizetési felhívás.

Uj évnegyed küszöbén állunk. Tizenkét esztendő múltunk folyamán a fejünk fölött elsuhan éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A pozitív alkotások korszaka következett el a liberális éra jogfeladó kormányzata után. Az alkotó munka sikerében osztozni kell Magyarországon keresztény közvéleményének is.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után léleklében megjutalmazta mindazokat, akik a közélet különböző csatasoraiban megállták helyüket. Mi tollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az uj-korszak örömapjaiban megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás veszélyes munkálkodásával előkészített hatalmas etikai nivó emelkedése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják ma a közélet méltó, igazi vezérei s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik, a melyekért a mi sajtónk munkáit valaha tömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiak vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka* Ottokár székesfejérvári püspök ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missiót lelkünk egész ideálizmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen iparkodunk betölteni.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Zászlónk a Máriás-lobogó, rajta a kereszt s a keresztén tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiak. Nyílt sisakkal küzdünk, a *tisztességes sajtó harcmódorában*. Szenzációkat nem hajhászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultust nem üzünk. Sem mások hűségát nem kamatoztatjuk, sem mások gyöngéiből hasznot nem huzunk. Elszánt harcunkban joggal számítunk a becsületes, hithű hazafias katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét ehelyütt is arra a kedves meglepetésre, melyben a Tiszántul Naptárával lapunk minden előfizetőjét karácsonyra részesíteni fogjuk, még azokat is

akik csak most az utolsó évnegyedben lépnek előfizetőink sorába. A Tiszántul Naptára nemes és kedves szórakozást fog nyújtani szépirodalmi részében előfizetőinknek, hasznos tájékoztató lesz és összefoglaló tárgyilagosságot történetét adja az 1906-ik év mozgalmainak és eseményeinek.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A TISZÁNTÚL
szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

A püspökség kiállítási pavillonja.

A Nagyváradon megtartott s kitünően sikerült mezőgazdasági kiállítás tárgyait már szét-hordták a kiállítók s csak az üres pavillonok állanak még. A káptalan pavillonját szétszedik s a bagoméri káptalani szőlőben állítják fel. A püspökség pavillonja azonban valószínűleg ott marad, emlékeztetőül a kellemetlen idő dacára is pompásan sikerült kiállításnak. Nagyvárad városa ugyanis most már végre akarja hajtani a Városliget rendezését s ez esetben kerteszt is alkalmaz. Ennek a lakásul megfelelne a püspökség pavillonja, miért is *Rimler* Károly polgármester kéri a megyés püspök Ö. Excellenciáját, hogy a kiállítási pavillont engedje át Nagyvárad városának. A polgármester kérése a következő:

Nagyméltóságú megyés Püspök Ur! Nagyvárad város közönségének régi óhaját és törekvését képezi az, hogy a Városligetet — amely már természeti fekvésénél fogva is nyári kiránduló, szórakozó és gyermekjátzó helyekül igen alkalmas — ilyen helyekké alakítja. Ezen terv mielőbbi megvalósítása az egész város közönségére, különösen pedig a jövő nemzedék egészségének az előmozdítására rendkívül lényeges. A terv hygienikus fontosságát érzi a város közönsége, miért is annak mielőbbi megvalósítása érdekében anyagi áldozatoktól sem riad vissza. A városligetben most lefolyt mezőgazdasági kiállításon a róm. kath. püspökség egy nagyobbabású mezőgazdasági pavillont emelt. Ez a mezőgazdasági pavillon a mi városligeti rendezési tervünk keretében teljesen beleillik, amennyiben ez a pavillon kertészlakul volna felhasználható. — Ösmerve Nagyméltóságodnak városunk és annak fejlődése iránt mindenkor tanúsított és többször tapasztalt rendkívüli meleg érdeklődését és szeretetét ezen tudat bátorít fel bennünket, azon tiszteletteljes kérésmünk előterjesztésére, miszerint tekintettel arra hogy az említett püspökségi pavillont a városliget rendezésénél igen előnyösen tudnánk felhasználni, és ezzel a város közönségének hű óhaját a megvalósításához egy lépéssel közelebb vihetnénk, kegyeskedjék ezen célunk elősegítése érdekében a városligetben emelt mezőgazdasági pavillont a város rendelkezésére át bocsátani, ami maradandó emléket fogja képezni a kölcsönösen fennálló szeretetnek. Kérésünket Nagyméltóságodnak becses jóindulatába ajánljuk. Nagyvárad város tanácsának 1906. évi szeptember hó 25-én tartott üléséből. Hazafias üdvözléssel *Rimler* Károly polgármester.

Az idő.

Most már igazán azt kell hinnünk, hogy megváltozott a világ folyása. A villámgyors táviró csak nem naponként hoz értesítéseket, — így a múlt éjjel is, — hogy *Bundy* bordeanxi tudós, mechanikus föltalálta a *repülő torpedót*. Es jön a hideg zuhany — erre is várjuk, — csődöt jelent a találmány.

Egyesek azt állították, hogy az idő gyors kereke megzökent, két hónappal előre ugrott. Ez volt az oka a tegnapi hó esésnek.

Tegnap reggel viradóra előkerültek már a télkabátok is. Az utszéleken levő árkokban vékony jégréteg vonta magára a figyelmet. Az égen felhők vonultak előre s hátra. Nemsokára aztán megeredt a hó, valamennyiünknek meglepetésére. A legidősebb emberek sem emlékeznek arra, hogy *szeptember 26-án* hó esett volna. Sűrűn szállottak alá a hópíhek, majd újabb variációt öltöttek — esővel vegyest sürgették a kályhák üzembe hozatalát. Es itt a kémények szállongó füstje elárulta, hogy a provokálás eredményes volt.

Itt bent a kőfalak között még dideregve is lehetett ugyan humorizálni.

Künt a határon már károkot okozott. A gazdák őszi munkáját hátráltatta s a szőlő nedvét — az érték csökkentés rovására — gyarapította. Tegnap délelőtt az a hír terjedt el, hogy *Ermihályfalvát* és vidékét hólepel borítja. Tudósítónk értesítése alapján közölhetjük, hogy a hír nem felel meg a valóságnak. Igaz, hogy hó esett, de az aztán el is olvadt, a szőlő tulajdonosoknak jelentékeny kárt okozott.

A vén asszonyok nyara az idén sokkal szeszélyesebb, mint a múltban volt. De reményünk van, hogy még e hóban ismét föl-tűnnek a korzókön a kabát nélküli bluzos hölgyek s a tegnapi még didergő urak kigombolt kis kabátban vágatnak sürgős dolgok elintézésére.

Lesz még tavasz, lesz még nyár... De ha nyár nem is — de az őszi protestálni fog az elsikkasztás ellen...

*** A társadalmi kérdés tárgyalása a papnevelő intézetekben.** A kath. nagygyűlés szociális szakosztálya tudvalevőleg elfogadta a többi között *Mihályfi* Akos egyetemi tanár következő indítványát: »A kath. nagygyűlés kívánatosnak tartja, hogy minden egyes egyházmegyei szemináriumban a növendékpapok rendszeres oktatásban részesüljenek a *szociális kérdés* mibenlétéről, okairól és orvosló eszközeiről. Ez oktatás történhetik akár külön tárgy alakjában, akár az erkölcsstan és lelkipásztorkodás keretében.« Örömmel konstatáljuk, hogy a *nagyvárad* lat. szert. hittani intézetben a növendékpapság több mint egy évtizede nyer bő oktatást a szociális kérdés felől, még pedig külön tárgy alakjában, heti két órában. Ezeket az előadásokat egyházhatalósági engedéllyel még lapunk szerkesztője, mint theologiai tanár kezdette meg, 1897. óta pedig az erkölcsstan és a lelkipásztorkodástan jelenlegi tanára *Némethy* Gyula dr tartja, ki eleinte *Biederlack* József jezsuita jeles, igen elterjedt kézikönyvét (*Die soziae Frage*) lefordítva kéziratban bocsátotta hallgatói rendelkezésére, két év óta pedig, mióta e könyv fordítása *Kiss* János dr egyetemi tanár tollából nyomtatásban megjelent, természetesen ez utóbbi fordítás szolgál vezérfonal gyanánt. E reform dolgában tehát, melyet a kath. nagygyűlés most sürget, a nagyvárad lat. sz. hittani intézet régóta vezet.

*** A villamos világítás kiterjesztése.** Dr *Tóth* Ferenc törvényhatósági tag azon kérelemmel fordult Nagyvárad városához, hogy a csillagvárosi Bányasoron a vámháztól a Szálkakocsmáig még állíttasson fel a város 5-6 villamos izzólámpát s az ezen utvonallal

mellett végig nuzódó árkot takarítsa ki. A városi tanács a kérelemnek a világítás kiterjesztésére vonatkozó részét kiadta véleményadás végeit *Belányi* Imre igazgatónak, az árkok kitisztításának kérdését pedig a városi mérnöki hivatalnak.

* A kamarai választások jóváhagyva

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara beltagjainak választása nagy port vert fel. Különösen a kereskedő tagok választása volt zajos. Szabályszerű felebbezés azonban nem adatott be a választás ellen s ez a miniszter elé került. Tegnap érkezett le a városhoz és a megyéhez a miniszter leirata, amely szerint ugy a bel, mint a kültagok választását tudomásul vette. E szerint a kamara beltagjai a következő öt évre a következők: rendes beltagok: *Schwarz* Antal, *Ulmann* Sándor, dr. *Hoványi Géza*, *Reismann* Mór, *Huzella* Gyula, *Weintraub* Mór, *Aufricht* Mór, *Diósi* Lajos, *Kohn* Dávid, *Kiss* Károly, *Breider* Ármin, *Brüder* Jenő, *Berkes* Bertalan, *Salamon* Benedek, *Tolnai* Miksa, ifj. *Ullmann* Izidor kereskedők; — *Bertsey* György, *Óváry* Lajos, *Stapel* Kálmán, *Széles* Lajos, *Sztarill* Ferenc, *Cser* János, *Bodnár* János, *Sziládky* Ernő, *Czeglédy* Jeremiás, *Gödény* Sándor, *Winkler* Izidor, *Lebovits* Rudolf, *Tátray* Sándor, *Rendes* Vilmos, *Peller* Ferenc, *Madarász* Gyula. Póttagok: *Reich* Sándor, *Lövinger* József, *Feldmann* Izidor, *Sonnenfeld* Adolf, *Laszky* Ármin, *Mihelly* Pál, *Lövenstein* Zsigmond, *Weisz* I. Miksa kereskedők; — *Köblös* Ferenc, *Kovács* Kálmán, *Hann* Lajos, *Urán* Mihály, *Grünvald* Jenő, *Weisz* Ernő, *Stettner* István, *Juhász* Benedek.

*** A szociálisták népgyűlése.** A nagyvárad szociálisták október elején nagy népgyűlést szándékoznak tartani s e célra kérték a tüzoltó laktanya nagytermét. Mivel a gazdasági tanácsnak a terem átengedését megtagadta, a szocialista párt vezetősége a polgármesterhez fordult kérelmével. A városi tanács tegnap tárgyalta a kérelmet s akként határozott, hogy a tüzoltó laktanya nagytermét nem engedi át a népgyűlés tartására.

*** Nagyvárad küldöttsége Apponyi miniszternél.** Évekkel ezelőt elhatározta Nagyvárad város törvényhatósága, hogy a községi iskolák fenntartására adott évi 14,000 korona államsegély felemelését küldöttség által kéri a kultuszminisztertől. A közgyűlés határozata azonban mindez ideig nem lett végrehajtva. *Rimler* Károly polgármester legutóbb bejelentette a város küldöttségét a miniszternél, aki ma, szeptember 27-én fogadja a küldöttséget, amelyet *Glacz* Antal főispán vezet gr. *Apponyi* Albert közoktatásügyi miniszter elé. A főispán és polgármester tegnap utaztak fel Budapestre. Velük együtt a törvényhatóság több tagja vesz részt a küldöttségben. Írásban már sokszor kérte a város a segély felemelését, eredménytelenül, vajjon a küldöttség fáradozásának több sikere lesz e? Reméljük, igen.

*** A diószegi II. óvoda.** *Ujvári* Odón annak idején 1000 koronát adományozott *Bihardiószeg* községnek egy második óvoda felállítására. Az adományozást az alispánnal is tudatták, aki felhívta a községet, hogy a pénz elhelyezéséről gondoskodjanak, azt értékpapirokban, vagy takarékpénztárban helyezték el. A község képviselőtestülete most hozott határozatot ez ügyben. E határozat szerint a pénz nem helyezik el sem értékpapirokban, sem pedig takarékpénztárakban, hanem a bihariószegi kisbirtokosoknak adják ki betáblázásra. Az igen érdekes határozat, mely a kisgazdák viszonyain kíván némileg segíteni, tegnap érkezett meg az alispánhoz jóváhagyás végett.

*** Incidens egy hazafias ünnepélyen.**

Nemrég foglalkoztatta a sajtót Rozgonyi szász nemzetiségű járásbíró sajtópere. Algyógyról most azt jelentik, hogy ennek az ügynek kinos folytatása volt. Az Emke alapítású algyógyi földműves iskola nagyszabású hazafias ünnepséget rendezett, a közönség körében ott volt Sándor József az Emke titkára és Pogonyi főispán is, valamint a szász érzelmi járásbíró. Ugyanakkor leleplezték az 1848-ban a havasi mokányok által legyilkolt algyógyi magyarok emléksobrát. A koszorúk elhelyezésekor Hofbauer Rikárd földműves erős hangon ezt kiáltotta Rozgonyinak:

— Az urnak ilyen hazafias ünnepélyek alkalmával semmi keresni valója nincs, takarodjék innen!

A támadás kinos feltűnést keltett.

*** 2 és 1 kiló húst a vágatási biztossnak.** Falu helyen a marha vágatás arról nevezetes, hogy vágatás előtt a levágandó marhát a községben körül hurcolják, hírül adván, hogy most lesz marha hús a mészárszékekben és pedig ennek a kötélen vezetett marhának a hús. A levágott marhahús rendszeren nem fogy el és a mészáros kénytelen a húst kidobni. Természetes égen nagy kárt okoz a mészárosnak. Így volt ez Széplak községben is. A megmaradt húst itt is csak meg kellett semmisíteni. A levágott marháért pedig bizonyos összeget kellett a vágatási biztossnak fizetni. Az illető mészáros azért kérelemmel járult a képviselő testülethez, hogy a jövőben ne pénzt fizessen, hanem a levágott marhából két kiló húst, a sertésből pedig egy kiló húst adhasson felügyeleti díj címen a vágatási biztossnak. Es teljesítve is lett és ez a szokás divott évek hosszú során keresztül. Most az akkori mészáros utóda sokalja a húst, mivel feljebb ment az ára, azért kérte a képviselő testületet, hogy ezután ne húst, hanem pénzt adhasson a vágatási biztossnak. A képviselőtestület e kérelmet nem teljesítette, miért is a határozatot az illető mészáros megfélebbezte. A felebbezés tegnap érkezett meg az alispánhoz.

*** Egő motorkocsik.** Aradról jelentik, hogy az arad—csanádi vasúttársaság két motorkocsija az Arad—brádi vonalon menet közben eddig ismeretlen okból kigyuladt. Csak nagy nehezen tudták az égő kocsik tüzét egyik órháznál eloltani. Az utasok épségben maradtak, de a kocsivezető és a fűtő súlyos égési sebeket kaptak.

*** Megbizás nélküli rendelkezés.** A városi mérnöki hivatal a kockakövel burkolt utcákat átvizsgálta s tapasztalta, hogy a kockakövek egy része, különösen Sztaroveszky-utcán nagyon ki van kopva s azok helyreállítása és kicserélése nagyon sürgős. Ezért a főmérnök 10,000 darab kockakövet rendelt a kisbesei kőbányából. Ezen rendelést azonban a városi tanács nem vette tudomásul, mert rendelkezéseket csak a gazdasági tanácsnok teljesíthet s ily nagyobb szükségletre árlejtést kellett volna hirdetni. Kőszeghy József főmérnök egy újabb beadványban részletezi, hogy a dolog sürgőssége miatt tette meg a megrendelést, mert ha rendes uton a főszámvevőséghez kerül a dolog, sokáig elhúzódik. Különben olyan olcsón egyezett meg a bányával, darabonként 30 fillérjével, ami a városra előnyös, mert eddig 31-4 fillér volt a kockakő darabja. A rendelést visszarendelte, de 3000 darab már megérkezett s ez csak részben elég a Sztaroveszky-utca kijavításához. Kéri a rendelkezés jóváhagyását, mert ha a dolog halasztást szenved, többre kerül a városnak az utcák kijavítása.

*** Halálos vasuti baleset.** A petri vasuti állomás közelében egy átjárónál a vasut elgázolt egy kocsit, melyben Haas Bernát szépi kereskedő ült a kocssal. A kereskedő azonnal meghalt, a kocsis pedig életveszélyesen megsebesült.

*** Kitiltott tankönyv.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Istoria Ungariei pentri scolele poporale. Apróbata de comisiunea scolastica archidiecezana. Editiunea a V. Blas 1902. Tipografia Seminariului gr. kath. című tankönyvet 69,164—1906. számú rendeletével az összes elemi népiskolákból kitiltotta.

*** Családi dráma.** Hajdunánásról írják: Szilágyi Benedek odavaló földbirtokos együtt lakott édesanyjával, ki a birtok felérését birta. Az anyós sehogy sem egyezett menyével s ez okon a reá eső birtokrészt bérbe adta. Mikor erről Szilágyi tudomást szerzett, dühében revolvert ragadt és anyját két lövéssel agyonlőtte. Aztán önmagát lötte agyon.

*** Az oltó nyirok beszerzése.** Dr Móric Ernő az új megyei főorvos erős kezekkel végzi az orvosi teendőket. Egymásután küszöböli ki a visszaéléseket, a hanyagságokat, melyeket a községi orvosok vittek eddig véghez a laikus községekkel szemben. Így a legutóbb arról tett jelentést, hogy az oltónyirok beszerzése körül az orvosok eddig, mivel azt tetszésük szerint szerezték be, tetszés szerint is számoltak el, nagy visszaéléseket követtek el a község kárára. A főorvos e jelentésére az alispán most minden főszolgabíróknak rendeletet küldött, hogy az oltó nyirok ez időn tul csakis a miniszter felügyelete alatt álló nyiroktermelő intézetől szerezhessék be és pedig minden község külön-külön. Ezzel egyidejűleg utasította az alispán a járási számvevőket, hogy e rendelet kibocsátásán tul az orvosok oltó nyirok számláit ne vegyék tekintetbe.

*** Havazás mindenfelé.** Budapestről Késmárkról, Orosházáról, Sopronból Jászberényből jelentik sürgönyök, hogy hófőrteteg volt. A vetéseket a zord hideg elfagyasztotta.

*** A bíró választások ellen.** Az év elején tartották meg a legtöbb községben a képviselő testületek a tisztújításokat. Bizonyára emlékezetes olvasóink előtt, hogy annak idején e választások legnagyobb részét megfélebbezték. Most e felebbezések egymásután érkeznek le a közigazgatási bíróságtól. Így Sárszeg községében Papp Tógyernek bíróvá történt megválasztását felebbezte meg Fürtös Lőrinc. Felebbezésében azonban oly vádakat hozott fel, melyek a választás megsemmisítését nem vonták maguk után. A másik leérkezett ügy a Kavassó községben bíróvá választott Pakse Vaszali ügye. E választást Cosma János felebbezte meg. A közigazgatási bíróságtól tegnap érkezett meg ez a felebbezés is, még pedig elutasító határozattal. A bíróság a felebbezők indokait oly alaptalanoknak találta, hogy a felebbezőeknek nem adott helyet.

*** Új pénztintézet Szegeden.** Szegeden nagyszabású pénztintézet alakult »Szeged-Alföldi Takarékpénztár részvénytársaság» címen, 1 millió korona alaptőkével. A nagyjövőjú pénztintézet élén b. Gerliczy Ferenc deszki nagybirtokos mint igazgatósági elnök áll, az intézet ügyeinek vezetésére pedig vezérigazgatóul sikerült megnyerni ifj. Kugler Albertet, az osztrák-magyar bank nagyváradi fiókjának volt helyettes főnökét, aki egyuttal az új bank igazgatóságának is tagja. Ifj. Kugler Albert mint kiváló szaktekintély az új pénztintézet részére nagy nyereség s biztosítékot nyújt az intézet fejlesztésére és virágzására.

*** A Kossuth szoborra.** Narten György, a nagypiaci bioskop tulajdonosa a kedd esti előadás éjjeljövődelmét a nagyváradi Kossuthszobor-alap javára ajánlván fel, tegnap 185 korona 58 fillért juttatott el a szoborbizottsághoz. Annak a kiemelésével, hogy Narten György felkérés nélkül, saját elhatározásából ajánlotta fel a hazafias cél gyarapítására előadásának jövedelmét, a nemes adományt a szoborbizottság nevében nyilvánosan mondott köszönetet. Nagyváradon, 1906. szeptember 26-án. Dr Adorján Emil biz. elnök.

*** A csapos gyomra.** Tegnap egy érdekes szakácsnérol adtunk hírt, aki képes volt megválni állásától, mert hön szeretett drága kis pincsi kutyáját nem dédelgethette olyan igények mellett, a hogyan ő azt megkivánta. Ma már más variációban fokozottabb igényekről adunk hírt.

A Pannónia éttermének bérlője és Nagy Imre csapos legény a kis komédia szereplői. Nagy Imrnek nagy volt a gyomori igénye. Az ételek ize, a felszolgálás módja nem elégitették ki az ő luculusi hőmérővel ellenőrzött igényeit. Türelemmel hallgatott egy pár napig, mint a hogy a jó nevelésű emberekhez illik, de egy napon szépen faképnél hagyta a gazdáját. Azt sem mondta: befellegzett.

A Pannónia bérlője jelentést tett erről az illetékes hatóságnál. Csaposa fölmondás nélkül ott hagyta, mert a pincér rántott csirke helyett bécsi szeletet adott neki vacsorára. Szent Isten! mi csoda eljárás. Rántott csirke helyett bécsi szelet!

Legalább így adta ezt elő a panaszos. A bíróság pedig megvakarta a füle tövét és az ügy megvizsgálása után Nagy Imrét bűnösnek találta. Tíz koronára vagy egy napi elzárásra ítélte el.

A mélyen sujtott fél természetesen nem nyugodott bele az ítéletbe. Apellált Fellebbezésében hivatkozott törvénytudására. Ő úgy tudja, hogy a cseléd bár melyik pillanatban ott hagyhatja gazdáját ha testi épségének veszélyeztetését látja. Nos hát ő ennek értelmében járt el. Nem azért hagyta ott gazdáját, mert a pincér rántott csirke helyett bécsi szelet t adott, hanem azért, mert a konyha cseléd tányérjából egy darab húst elvett. Ebben ő megrövidítést, testi épségének veszélyeztetését látta — s egy pillanatig sem maradhatott tovább ott, ahol kegyesen dédelgetett porhüvelyét ily nagymérvű veszélyek fenyegetik...

*** Az osztálysorsjáték.** Az osztálysorsjáték tegnapi húzásán a következő számokat húzták ki nyereménynyel:

60.000 koronát nyert: 4553

15.000 koronát nyert: 43841.

10.000 koronát nyertek: 59266 71636 116438.

5000 koronát nyert: 80959 103341.

2000 koronát nyertek: 9835 14925

21326 23970 30610 37192 54790 63930

65290 65587 74398 75090 75537 78672

90039 96708 100469 112758 116850 117949

118256.

1000 koronát nyertek: 5984 6088 7789

8408 9912 10500 10793 11393 16704 24180

26326 28331 33641 34416 36358 36064 39961

40077 42881 43157 45429 48941 50217 51408

51833 54656 54656 54913 56416 57710 63177

64756 68094 69245 71064 71420 73312 74355

79325 80824 82445 85148 86178 86710 93972

103777 108448 108484 107494 109863 110012

112099 118223 119355 120057 120486 120393

128319.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

*** Tolvaj gyermekek.** Hant Frigyes Kossuth-utcai üvevegkereskedő panaszt tett a rendőrségen, hogy hétfőn üzletének fiókjából 40 kor. papírpénzt vásárlás ürügye alatt üzletében járt 4—5 kis gyermek ellopott. A panasz alapján a rendőrség a nyomozást legszélesebb körben indította meg s a tetteseket Nyárády Lajos 8 éves, Nyárády Erzsébet 10 éves, Viatórisz Mariska 7 éves, Viatórisz Piroška 10 éves, Tóth Juliánna 11 éves gyerekek személyeiben kipuhatolta. A megindított nyomozás során kiderült, hogy nevezett gyermekek tolvajbando módjára szervezve a helybeli üzletekben már régebb idő óta rendszeresen üzik a lopást. Így az ideig megállapított, hogy a napokban özv. Gottlieb Mórné Lovass u. 13 sz. a. szatócs üzletében a kasza fiókból 5—6 koronát, hetekkel ezelőtt ugyanonnan 9 koronát, Emmer János Ór u. 2 sz. a. lakos fodrász segédétől, ki Lovasi Dezsőnél borotválás alkalmával az ernyőjét kint hagyta a folyosón szintén ellopták. Megszámlálhatatlan ez a kendő, esernyő, játékszer a melyeknek ellopását beismerték, azonban a kározt megnevezni e lopások nagy száma miatt nem tudják. Ezek az iskola kerülő leányok rémei ugy a vásáros bódék előtt álló, mint a villamos vasuton utazó közönségnek, és a vizs-

gálat alatt tett vallomásaik alapján lopásaikat a legnagyobb vakmerőséggel viszik véghez, miért is a rendőrség ez uttal is felhívja, különösen üzlettulajdonosok figyelmét a vásárolni akaró gyermekekre, mert ilyen ürügy alatt követik el mindég lopásaikat.

TÁVIRATOK.

A kubai fölkelés.

Havanna, szept. 26. Roosevelt elnök Palma elnökhöz táviratot intézett, amelyben utalással Palma hazafiságára, arra kéri, fogadja el a kubai kormány elé terjesztett feltételeket, mert a nyugalmat csak úgy lehet helyreállítani. Taff és Bacon a kormányhoz, valamint Palma elnökhöz iratot intézett, amelyben felszólítják az elnököt, hogy működjék közre a viszály lecsendesítésében és fogadja el a felkelők feltételeit.

A cár és családja.

Páris, szept. 26. Az Echo de Paris értesítése szerint a cár feleségével és gyermekeivel októberben Biarritzba utazik s az ősz ott fogja tölteni. A cár sógora Mihajlovics Alexis nagyherceg már ide érkezett. Ez a látogatás igen nagy terhet róna a francia kormányra.

Őrzik a cárt.

London, szept. 26. A Daily Mailnak koppenhágai értesülése szerint azok az orosz detektívek, kik az özvegy cárné és Mihály nagyherceg megoltalmazásával vannak megbízva, tegnap Pétervárról azt a távirati parancsot kapták, hogy éberségüket kettőztessék meg. Azt hiszik, hogy több anarkista utban van Koppenhága felé. A dán rendőrség az összes érkezőket ellen őrzi.

A forradalmárok rablásai.

London, szept. 26. Pétervárról jelentik: A forradalmárok az utóbbi napokban 400 ezer rubelnél többet raboltak. Pétervárott betörték egy bankárnál és 200 ezer rubelt loptak. Sziszrandban 150 ezer rubelt vittek el. Kurbanovban 18 ezer rubelt loptak, mely egy templomban volt elrejtve. Sziferopolban betörték egy kereskedőnél és 12 ezer rubelt vittek el. Karbinban egy magánbankban 28 ezer rubelt raboltak.

Igazságszolgáltatás.

Kovács contra Jekelfalussy. Kovács András ismeretes polgári pere, melyben kártérítési igénynyel lépett fel Jekelfalussy honvédelmi miniszter és neje ellen, már az összes fórumokat megjárta és Kovács a perét mindenütt elvesztette. Kovács azonban büntető feljelentést is tett — mint tudva van — Jekelfalussy miniszter ellen.

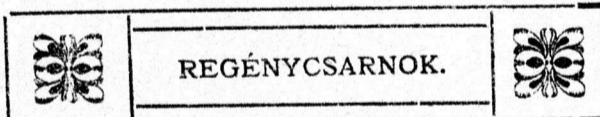
Ez ügyben az eljáró komáromi törvényszék nemrégiben hallgatta ki Kovácsot, aki kijelentette, hogy vádjait egész terjedelmükben fentartja. Az ügyészség azonban tegnap értesítette Kovács ügyvédjét, dr. Csanády Pált, hogy a vád képviselétet hivatalból nem veszi át.

Indokolta e határozatát azzal, hogy annak igazolását látja, miszerint Kovács ellen sérelem nem történt. Csanády dr. azonban ebben nem nyugszik meg, hanem átvéve a vádat, mint pótmagánvádló folytatni fogja az eljárást a miniszter ellen.

A csikmegyei erdők. Ismeretes, hogy a csikmegyei erdővételek miatt dr. Györffy Gyula ügyvéd panaszt adott be a földmivelési miniszteriumhoz. Ennek a följelentésnek az lett az eredménye, hogy Darányi miniszter ama szerződések dolgában, melyeket Herzberg Károly kötött a nagykiterjedésű erdőkre nézve, vizsgálatot rendelt el. Ennek megfelelően Csikmegye főispánja, Kállay Ubul felhívta a panasz beadóját, hogy a vizsgálat irányítása érdekében az »észrevételeit« tegye meg. Mint-hogy dr. Györffy e felhívás valódi értelmével nem jöhetett tisztába, tegnap a vármegye közgazgatási bizottságának, mely a vizsgálat vezetésére megbízást kapott, azt felelte egy írásos beadványban, hogy közölgék vele, mire nézve rendelt a miniszterium vizsgálatot, mert csak így szolgálhat használható adatokkal. A vizsgálat megejtése után, minden valószínűség szerint, az egész ügy büntetőbíróóság elé kerül, mert Györffy szerint a szerződő felek közül igen soknak a neve hamisítva van a szerződésekben. Ha ez csakugyan bebizonyosulna, a Herzberg-féle szerződéseket — eredeti érvénytelenség okából — nem lesz nehéz megsemmisíteni.

MULATSÁG.

Kolon a Legényegyletben. Az ősz beálltával megkezdődnek a kolon esték. A *Katholikus Legényegyletben Herlicska* Nándor, okleveles táncitanító folyó hó szeptember 20-án nyitotta meg tánciskoláját. A táncfolyamra naponta iratkozhatnak az egyesület gondnokánál az egyesület tagjai, vagy akik tagok gyanánt jelentkeznek, valamint derék iparos és kereskedő családjaik leányai. Táncitanítás hetenként háromszor lesz, még pedig kedden, csütörtökön és vasárnap a felnőtteknek este 8-10-ig október 1-től az iskolás gyermekeknek 5-7-ig az egyesület nagytermében. A táncolon a tanult darabok bemutatásával november végén fog befejeződni. Egyéb felvilágosítás az egyesületben nyerhető.

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bűnügyi regény. — 20.

Írta: Fergus Hume.

— Angolból. —

Brian mosolygott az »Argus« mögött, de nem felelt; máskor fölségesen szokott mulatni az öreg asszony csevegésén, ma azonban terhére volt a beszéd. Alig várta, hogy Mrs Sampson kimenjen s mikor egyedül maradt, azonnal a gyilkosság újabb részleteit, illetőleg a személyazonosság megállapítását kereste az újságban. De, mikor végigolvasta a lapot, még jobban elsápadt az arca, a szíve pedig még hevesebben dobogott.

— Találtak valami nyomot? — dörmögte magában és idegesen járt föl és alá. — Ugyan miféle nyomot? . . . Én ugyan leráztam az éjjel azt a fickót, de ha én rá gyanakszanak, akkor ugyancsak könnyen megtalálhatják a lakásomat . . . Eh, de mit beszélnek! Semmi ok sincs, amely összefüggésbe hozhatna ezzel engem ezzel a gyilkossággal. Csak a tulajdon árnyékomtól rettegek. Szeretnék egy pár hétre elutazni innen; de ha rám gyanakszanak, akkor maradnom kell, mert eltávozásom csak még jobban megerősítheti a gyanút . . . Oh, Madge! angyalom! — kiáltott fel szenvedélyesen, — ha sejtenéd, hogy mit szenvedek, tudom, hogy

megszánnál, de sohase fogod megtudni a valót. . . . Soha! Soha!

Beleroskadt karos-székebe az ablak mellett és két kezébe temette arcát. Jó néhány percig maradt úgy, elmerülve sötét gondolataiba, majd hirtelen fölugrott és csöngetett.

— Most St-Kildába megyek, — mondta Mrs Sampsonnak, mikor ez bejött, — s valószínűleg csak délután jövök meg.

— A friss levegő bizonyára jól tesz majd önnek, — felelte Mrs Sampson.

— Délutáni teára azonban vendégeim lesznek. — folytatta Brian, megállva a küszöbön. — Mr Frettlby és a leánya jönnek hozzám: kérem tehát, készítsen teát és hozzávalót.

— Minden meglesz, ahogy parancsolja, — felelte Mrs Sampson és amint hajlongott, egyre csikorogtak olajozatlan géprészei.

Mihelyt Brian elment, Mrs Sampson azonnal hozzáfogott a takarításhoz. Mindenekelőtt kihordta az edényt, aztán maga is megreggelizett a konyhában és épen vissza akart menni, hogy söpör, mikor lent erősen megrántották a csengőt.

— Oh, hogy nem szakad le a kezem! — sápitózott Mrs Sampson, — még utóbb lépni a csengőmet. Ugy huzza, mintha kutat rángatnál!

A gentleman, aki csöngetett, Mr Gorby volt. Mikor meglátta, hogy Brian elment hazulról, azonnal hozzáfogott annak kiderítéséhez, hogy a gyilkosság éjszakáján mikor jött háza haza Brian. Ezt pedig csakis Mrs Sampsontól, tudhatta meg, aki azonban valóságos furaként támadt rá, midőn a kaput kinyitotta:

— Minek rángatja úgy a csengőmet? Majdnem leszakította!

— Ezer bocsánat, — mentegetőzött a detektív; — legközelebb majd kopogni fogok.

— Még csak az kellene! — tiltakozott Mrs Sampson; — hogy le kopogtassa a festéket a kapumról! . . . De különben is mit akar?

— Itt lakik Mr Fitzgerald? — kérdezte a detektív nyugodtan.

— Itt lakik de nincs itthon és nem is jön még délutánig amikor azonban minden izenetet átadok neki, mielőtt megjön.

— Nagyon örülök, hogy nincs itthon, — felelte a detektív, — nem lenne olyan szíves, néhány percig elbeszélgetni velem?

— Mi az? Mi az? — érdeklődött Mrs Sampson, mert a kíváncsisága már fölébredt.

— Megmondom, mielőtt odabent leszünk — felelte Mr Gorby.

Mr Sampson fűrészelve mérte végig a detektívet, de nem talált rajta semmi kivételt a valót s ezért fölvezette a háza. De a lépcsőkön menet úgy csikorgott-nyekergett minden csuklója, hogy Mr Gorby majd oda lett megrökönyödésében.

— Meg kellene olajozni a csuklóit — mondta magában a detektív, mialatt fölmentek Brian dolgozószobájába.

— Reményilem, hogy nem számlát hozott? — kérdezte Mrs Sampson. — Mr Fitzgeraldnak pénze van a bankban és mindenkinek pontosan megfizet; nem kell hát zaklatni és . . .

— Nem számláról van szó — sietett Mr Goby közbevágni, — csak Mr Fitzgerald életmódjáról és szokásairól akarok megtudni egyet-mást.

— És ugyan mi célból? — rikácsolta a tücsök méltatlankodva. — Talán bizony az újságba akarja megírni, hogy . . .

— Nem, nem — nyugtatta meg a detektív a fecsegő asszonyt; — én biztosítási ügynök vagyok és Mr Brian Fitzgerald biztosítani akarja az életét a mi társulatunknál. Nekem az a kötelességem, hogy megtudjam, vajon rendes életet él-e, nem norhely-e, korán fekszik-e, szóval, hogy lehet-e veszedelem nélkül biztosítani az életét.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VU CSKICS GYULA.

1155—1096 sz.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a nagyvárad-városi kir. járásbírósnak 1906. évi V. I. 1967 számú végzésével Dr. Ignác Altschul ügyvéd által képviselt Meisel Sámuel felperes részére Varó Ede alperes ellen 515 kor. 20 fill. tőkekövetelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 2020 koránára becsült ingóságokra a nagyvárad-városi kir. bíróság fenti számú végzése folytán az árverés elrendeltetik, annak a felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán Nagyváradon Kossuth utca 12 számú házban leendő megtartására határidőül 1906. évi szeptember hó 27-ik napjának délután 3 órája kintizetik amikor a bíróság lefoglalt butóok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Felhívtnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirt kiküldöttél vagy írásban pedig vagy szóval bejelenteni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Nagyváradon, 1906. évi. szeptember hó 12. napján.

Várnai Henrik,
kir. bírósági végrehajtó.

Hinsenkamp Ernő
műszaki iroda.

Ganz és Társa motorosztályának, valamint Drössler Károly pozsonyi gépgyárának kerületi képviselője **Nagyváradon, Tisza Kálmán-tér 3 szám.**

Legjobb szerkezetű **benzin-, szivó-, gáz- és légszusz motorok 1—200 lóerőig.** — Gazdasági gépek

KIVÁLÓ KITÜNŐ VETŐGÉPEK. BORSAJTÓK,

cséplőkészletek motor és gőzhajtással. — Malom és olajgyár berendezések stb. kaphatók. Minden a gépszakmába vágó munka u. m. szakértői vizsgálat és vélemény, becslés, tervezés elvállaltatik.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Nagyvárad ker. és iparkamara.

3447—1906. szám.

Hirdetmény.

A nagyvárad ker. és iparkamara ezennel közhírré teszi, hogy a N.-Teleky-utcán építés alatt álló székházában az **1907. év május 1-től** kezdve a következő helyiségek bérelhetők:

1. Egy 7 szobás, 2 előszobával, konyhával, fürdő és cselédszobával bíró földszinti utcai lakás; esetleg
2. Egy 5 szobás előszobával, konyhával, fürdő és cselédszobával bíró földszinti utcai lakás;
3. Egy 2 szobás, előszobával bíró földszinti utcai garcon lakás;
4. Egy 4 szobás előszobával, konyhával, fürdő és cselédszobával bíró földszinti utcai garcon lakás;
5. Három különböző nagyságu southerain üzletnek, raktárnak vagy zajt nem okozó műhelynek alkalmas helyiség.

A lakásokkal a southerain helyiségben lévő közös mosókonyha, mángorló helyiség és a padlás használatának joga együtt jár.

A fenti helyiségek bérbevétele iránt a tervek megtekintése mellett, értekezhetni a kamara irodájában (Nagypiacz-tér, Kereskedelmi Csarnok épület) d. e. 10 és 12 óra között.

Nagyvárad, 1906. szeptember hó 22.
A nagyvárad ker. és iparkamara:
Huzella Gyula, Dr. **Sarkadi Lajos,**
kir. ker. tanácsos elnök. titkár.

1774

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

szamlák, falragaszok,
hál meg hívók,
táncrendek, etlapok,
naplók,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok**raktára.**

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

*Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű*

BÚTOROK AT

gyári árban, kezeség mellett a

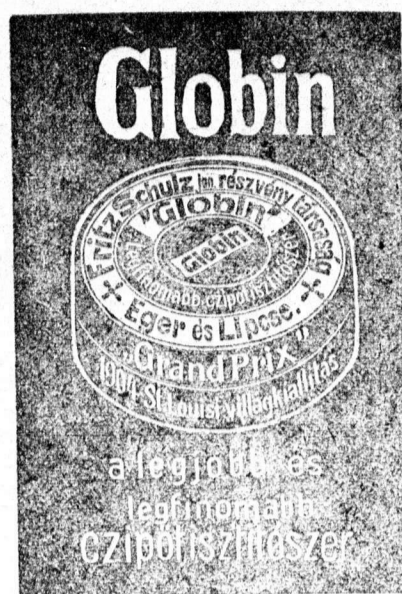
Magyar Műbútorgyár Részvénytársaság

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HEKLAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalat.

Kívánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám

HAAS FÜLÖP és FIAI

szőnyeg és butorszövet gyárosok.
Magyar kir. udvari szállítók.

Nagyvárad, Fő-utca, az új Rimanóczy-palotában.

Biharmegye és Nagyvárad közönsé-
gének ajánlja szíves figyelmébe

dusan felszerelt raktárát.

Eredeti keleti szőnyegek nagy választékban a legolcsóbb áron.

Továbbá minden egyébnemű szőnyegek, futószőnyegek, linoleum kókusz-futók, kókusz-lábtörők, keretet átvetők, angora kecskebőrök és erdélyi pokrócok.

PAPIRKÁRPITOK

ugymint: szalon, uri, ebédlő-, hálószobáknak legújabb styl szerint. Ágy-, asztal, flanel-, kocsi- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőségben és árban.

Butorszövetek a legegészségesebb, valamint a legegyszerűbb kivitelben.

Jutányos árak mellett.

Haas Fülöp és Fiai

gyárosok, m. kir. udvari szállítók. Fő-utca.
Rimanóczy-palota.

Figyelem.

A közelgő iskolai évre tanintézetekbe menő gyermekek és leánykák számára szükségelt teljes fehérnemű-felszereléseket, paplunokat, trikó' at, harisnyákat, zsebkendőket a t. közönség a legjutányosabb áron szerezheti be az

Alkalmi Áruház-ban

Nagyváradon, Fő-utca Rimanóczy-palota.

Nagy választéku ujdonságok rubakelmékben, selymekben, női és férfi fehérneműekben vászon és asztalneműekben. Nagy mennyiségű szövet és selyem maradványok minden elfogadható árban. — Kérem a t. közönséget áram olcsóságáról meggyőződni. Tisztelettel

SZÉKELY JENŐ.